

על תנאי

אברם פלא, קודם זה היה אפלכאום, מורה להיסטוריה ולמקרא, התעורר ברבע לשש, והחופה בשבע, ומה עם קבלת הפנים וכו' וכו'. המונית הגיעה תיכף אל הרחוב הקטן, ופלא אמר לו, "סע". הנהג הסתכל בראי הקטן כמו לשאול משהו, והוא אמר שוב, "סע, ישר". והנהג נסע, לא מהר ולא לאט, מזרחה, לכיוון מרכז העיר, אלא לאן, מערבה, לכיוון תל אביב? כשהגיע לצומת ליד טרה סנטה האט, ושוב הסתכל בראי הקטן אחורה, ופלא אמר לו שוב, "תמשיך, ישר", בלי להסתכל החוצה אמר ואפשר לחשוב שהסתכל לאיזה מקום אחר, והנהג המשיך וירד ברחוב אגרון עד שהגיע אל מול הבטונדרות והבתים החרבים וגדרות התיל שבקצה ממילא, ומעבר להם, בלתי נראות, החומות. עכשיו ממש פנה לאחור, הנהג.

"סליחה, אדוני, לאיפה?" הוא שאל.

אברם לא ענה. העיניים של הנהג תפשו אותו, הגבות, שחורות עם ברק כחול, שעירות מאוד וצפופות, והן נפגשות זו בזו מעל שורש האף כמו מתנפלות ומתנגשות, נכנסות זו בזו. "בן אדם עם הרבה גאווה", אמר לעצמו אחר כך.

"לאיפה אתה רוצה שאני אמשיך?" אמר הנהג.

"מה זה נקרא? תמשיך, ישר", אמר.

"איך? גדר תיל, העיר העתיקה, אתה לא רואה?" אמר הנהג.

"סליחה, אני מצטער, אני ישנתי קודם, עוד לא לגמרי ער", אמר פלא, "תחזור כמובן, לשם, לחתונה. הבת שלי, היא מתחתנת היום, בשבע החופה, הבת היחידה שלי, אני אוהב אותה מאוד, וגם היא...".

"מזל טוב, אבל איפה זה, החתונה, החופה, הבת שלך? האולם, איפה האולם?" אמר הנהג.

"סליחה, אני מצטער שוב", עוד לא לגמרי התעוררתי", אמר פלא וגם צחק, צחוק שנשמע כמעט צוהל, "מצחיק, הה? כשאתה עייף אתה קצת כמו שיכור, למרות שאף פעם בחיי לא השתכרתי", והדברים התחילו

נשפכים מפיו, אולי כדי לכסות על הוידויים האלה, המשונים קצת, "אתה מבין? חזרתי מהגמנסיה, מורה – מוערך אגב, מאוד, בלשון המעטה – והנה אין אף אחד. הן הלכו, ודאי, אשתי וסמדר, לסלון השמלות ולמספרה והשד יודע לאן עוד, וכל הדירה הפוכה, שמלות ולבנים וספרים ומחברות ודפים מצויירים וגם בובות ומה לא, הכל זרוק גם על הרצפה. לפי התכנית, ודאי, לפני הצהריים היא באה, סמדר, עם החבר הזה שלה, לקחת חפצים אחרונים שלה לקראת הנסיעה, אז נשאר הבלגן, ממש פוגרום".

"האולם", אמר הנהג, "איפה האולם?"

"שיהיה, אמרתי לעצמי", המשיך פלא, "נסדר מחר, העיקר להתעשת, לתפוש שליטה, וזהו, התקלחתי טוב, טוב, גם לבשתי את החליפה, הנה זאת, ואת הגרביים החדשות וגם את הנעליים, אלה, השחורות עם השפיץ, בנות עשר ודאי ונראות חדשות, ואת הסוליות שלהן אני מנגב במטלית אחרי כל שימוש ואף אחד לא יודע וגם אשתי לא שמה לב. לא הייתי צריך להתלבש ולנעול, עוד היה מוקדם, אבל בשביל לתפוש שליטה, וזהו, התיישבתי על הכורסא שלי, גם זה עוזר, לשליטה זאת אומרת, ואז אני שומע את עצמי אומר פתאום, "סמדר, בתי, יחידתי, אשר אהבתי", אני מורה למקרא, אתה מבין, ואז עוד משהו יוצא לי מבפנים, גוש כזה, איך שבכיתי פתאום, אני לא זוכר מתי בכיתי ככה קודם, בושה כזאת" וכשאמר את זה הוא פרץ בבכי, אברהם פלא, על המושב האחורי במונית, התייפח ממש.

"קח", אמר לו הנהג והושיט לו ממוחטת נייר, והוסיף, "וגם תגיד לי איפה האולם". ומן הסתם לא היה לו נוח עם הבכי.

"תודה", אמר פלא והתנגב והבכי פסק ורק נשימות כבדות, "זהו, נגמר, והעיקר, אתה לא תאמין", ואת זה הוא כבר אמר כמעט בחיוך, כמו להציל את כבודו, "יחד עם הבכי גם נרדמתי, שינה עמוקה כזאת כבר מזמן לא ישנתי", וכאן הוא הוסיף, "בגלל זה סיפרתי לך, שתבין, אתה מבין?" וכשהנהג לא ענה ורק הסב אליו את עיניו והסתכל בו, העיניים עם הגבות האלה, אז פלא אמר, "לפעמים צריך לבכות, מה? עושה גם טוב", וכשהנהג עדיין שתק ורק הסתכל, אז פלא אמר, "סליחה?"

"איפה האולם? אני בעבודה", אמר הנהג.

"סליחה, ודאי", אמר אברהם והושיט לנהג את ההזמנה היפה, "הנה, הכתובת בדיוק, אולם מיוחד, אולי אתה מכיר", ואחרי שהנהג התחיל

בנסיעה הוא גם הוסיף, "לא עשינו סיבוב גדול מדי, גם לא לקח יותר מדי זמן, נכון?" ובימים הבאים שאל את עצמו למה עשה זה, למה. "קצת", אמר הנהג, ותיכף גם הוסיף, "לקח", עד שהביא אותו לרחוב ההומה, שממנו סימטה קצרה שמובילה לאולם. "זהו".
"סליחה? כן, ודאי, הגענו, אני רואה", אמר, "כמה אני חייב לך?"
"שלוש ועשרה", אמר הנהג, ומדובר בלירות, ובשנות החמישים עוד אין מונים.

"איך? לירה ועשרה, זה המחיר מהבית שלי למרכז העיר, לא פעם ראשונה שאני..." והוא הוציא את ארנקו מכיסו, ומן הארנק הוציא את הסכום המדויק, הוציא לאט וברור שהוא בשליטה.
והנהג הסתובב לעברו מן המושב הקדמי והסתכל בו, הגבות הסתכלו אפשר לומר, זה מה שזכר אחר כך.

"סליחה? או כן, ודאי, אני מבין, מגיע לך יותר בשביל הסיבוב וגם בשביל הזמן. לא מה שאתה מבקש, זה ניצול אפשר לומר של המצב המיוחד שלי. הנה, שתי לירות, שלמות, נראה לי הוגן", והנהג עוד שתק והסתכל בו, ואז פלא הצטחק, "אתה יודע מה? נעשה את זה שתיים ועשרה, זה כבר יותר מהוגן..." והוא הוציא את הסכום המדויק, וטוב לו והוא נדיב וגם שולט במצב, והוא רכן קדימה ותקע את הכסף ביד של הנהג, ויצא. הוא לא יכול להשתהות, הבת שלו מתחנת, הבת היחידה, והוא האבא שלה, היחיד.

"רגע, אדוני, סליחה!", קרא אליו מתוך המונית הקול של הנהג, ומיד יצא כל הנהג מן המונית, והוא סגר אחריו את הדלת לאט ובלי טריקה, והוא עמד מול אברם על המדרכה, גבוה ומוצק למראה, והוא אמר לו, "תסלח לי, מה זה ככה לברות. מגיע לי המחיר שנתתי לך. קודם מכוון אותי לא נכון ואני עושה סיבוב על חנים, אחר כך גם מעמיד אותי, מספר על הבת שלך, איך אתה אוהב אותה, איך אתה בוכה, ובסוף... גם מחתן את הבת שלך, שאוהב אותה, וגם מקמץ על כמה גרושים, חותך אותי, נותן לי חצי מחיר. צחוק אתה עושה ממני, גנב אתה עושה ממני?" ואז הוסיף, "סליחה! לעזאזל! תשלם מה שביקשתי, שומע?!"

ואברם שמע ושתק כמו נדהם, והוא פנה הצידה להמשיך וללכת.

"היי, מה זה? אתה תסלח לי, אתה לא תברח לי ככה! אתה תשלם קודם", אמר הנהג ואחז בזרועו של פלא, כף יד חזקה, גרומה, אגרוף שמגיע עד העצם.

ובימים הבאים, בלילה אחד, הוא שאל את עצמו, פלא, מתי אי פעם אחז בו מישהו בכוח ובחוס כזה. ובאותו רגע פיו נפער, והוא הגביה את ראשו בתמהון, כמו לשאול מישהו, מה קורה פה. וברחוב שעל יד עוברות מכוניות, והאוויר למעלה כולו אדי בנזין ואבק ואור אפור אדמדם של שקיעה, ומעבר לזה חלון צר וגבוה של בית ישן, ואחר כך הוא ידע שזה בית מלון ישן, והכרכוב שלו אבן מפותחת בציצים ובצפורים, וזוג עומד שם, גבר שעומד ומסתכל אל הרחוב ואישה שמחבקת אותו מאחוריו, והכתפיים שלה ערומות ולא בטוח אם רק הכתפיים או גם למטה מזה, והגבר ממשיך ואוכל משהו, את כל זה הוא זכר בחדות רק אחר כך, והוא גם שאל את עצמו אם זאת היתה כנף של עוף או פולקאלע, מה שהגבר אכל. והוא גם שאל את עצמו למה הרגיש שעוד לא חווה רגע כזה, כמו שלא חווה כף יד שלופתת את זרועו וגם לא בכי שפורץ מתוכו פתאום בלי שום סיבה, אלא מה, איזו סיבה יכולה להיות לבכי פתאום אצל איש כמוהו ועוד ביום שבו הבת שלו מתחתנת, האהובה?

"היד, הנח ליד שלי!" הוא חצי אמר-חצי צעק.

"ככה? הנח...?!" אמר הנהג.

"ככה, הנח! אני איאלץ להזעיק משטרה, אם לא!" ושוב, "משטרה!" "משטרה...?" "נזעק ההוא, די נדהם, "תקרא משטרה, תקרא גם בן גוריון! אני לא מרביץ, רק מחזיק, רוצה מה שמגיע לי", ואז בשקט, "בשביל מה משטרה? פושעים אנחנו? ג'ונגל פה? אי אפשר לגמור לבד בשקט?"

בינתיים הסתלק הזוג מהחלון. במדרכה ממול עבר שוטר. פלא קרא לו. השוטר חצה את הרחוב והתקרב, וכף היד של הנהג מתכווצת על זרועו של פלא בקצב הצעדים של השוטר, לוחצת ומרפה, לוחצת ומרפה, ומיד התחילו הטענות, פלא על המחיר המוגזם, גם על החתונה של הבת, והעיקר, "הוא כולא אותי, שישחרר מהכליאה, שישחרר!" והשימוש ב"כלא" בא לו מן הסתם בגלל נוכחות השוטר, ונדמה שהמילה הזאת היא שמקשה את לבו ואת אגרופו של הנהג, "כולא...?!" מה פתאום כולא?! מה אני, סוהר בבית סוהר אני?! נהג, רוצה את הכסף שמגיע לי, ההוצאות על

המונית, הפרנסה שלי, המשפחה שלי", כאילו ניחש מה מחכה לו. והשוטר לקח צד, ודאי.

"סלק את היד שלך קודם!" אמר השוטר ואחז בכף היד שלו בזרועו של הנהג שלפת בכף ידו את זרועו של פלא.

"לא זה! בלי יד! בלי כוח! אני נהג מונית, יצחק כהן, עם רישיון, עם תחנה, לא פושע, יצחק כהן השם שלי... לא צריך שום משטרה!" הוא לחש, הנהג, ופניו מאדימים וגם קצת מכחילים-משחירים, אולי בגלל הגבות שנלחצות זו אל זו, כמחפשות מחסה והצללה זו בתוך זו, ואין שם מחסה אז הן ניגרות אל הפנים כולם, "לא יכול לסבול את זה, שוטר... בבקשה, תוריד יד שלך ואני אוריד יד שלי..." הוא בקש.

"פרימדונה אתה פה? עסקים אתה עושה איתי? מכיר אתכם! לסלק את היד אני אומר אז לסלק, על המקום!" אמר השוטר, והוא מושך בכוח בזרועו של הנהג.

אחר כך זה מהיר ופראי. קודם מושכים, אחר כך דוחפים, מיד נופלים, שלושתם, למדרכה המלוכלכת בעפר, מתאבקים ומתהפכים, ועל הגוף של אברם פלא, והוא רחוק כבר חדשים ואולי שנים גם מגופה של אשתו, גופים זרים לוחצים ומועכים, ופעם אחת פניו כולם נלחצו אל רצפת המדרכה המלוכלכת והוא הרגיש אותה בשפתיו וגם בלשונו, ומסביב כבר מעגל של סקרנים, שזה רגליים ונעליים, ונדמה שגם הן בועטות ובוטשות בערימה, ורוב הזמן האגרופ של יצחק כהן, עכשיו הוא כבר אמור לדעת את שמו של הנהג, רוב הזמן הוא מצליח איכשהו וממשיך ולופת את הזרוע שלו, וגם כשמשהו קורע אותו הוא שב ולופת, וזה כאילו הוא חלק מן הזרוע, עד ששני שוטרים נוספים נזעקו וקרעו אותו מעליו יחד עם האגרופ שלו, והוא עצמו, אברם, נשאר שוכב, מתנשם למטה באפס כוח, ושני השוטרים העמידו אותו על רגליו, ויצחק כהן כבר עומד שם והוא גבוה מכולם, ושני שוטרים אוחזים בידיו, זה מכאן וזה מכאן, ושוטר שלישי שולף מאיזשהו מקום את האזיקים, והוא אוסף את הידיים זו אל זו ואוזק אותן יחד, ושם הן נראות, אם רוצים, כמו כנפיים של צפור.

ואברם פלא, בעיניים שלו, המלוכלכות מעפר המדרכה, ראה איך הדמעות זולגות מעיניו של יצחק כהן. הוא לא האמין ושולח את ידיו אל עיניו שלו, בטוח שזה הוא בוכה והוא גם ניגב את עיניו בגב של כפות ידיו, ועדיין הדמעות זולגות מעיניו של יצחק כהן, ומפיו גם עולה קול דק של

יבבה רכה. מישהו בקהל צחק. כהן רצה להרים את ידיו, אולי להסתיר את העיניים שלו, והשוטרים מחזיקים, והיבבה הרכה נמשכת. זה נמשך רגע. מישהו מהם אולי חס על האסיר ועל כבודו, והם מוליכים אותו למכונית המשטרה.

פלא נשאר לבדו בקהל, שאריות של הקהל הקודם, שעדיין בודק אותו. הוא התעשת והסתלק לירכתי חצר קרובה, שם ניצר מעל עצמו את הלכלוך כמה שאפשר, והוא גם התיישב על איזו אבן. זה מה שטוב בירושלים, שתמיד אפשר למצוא בה איזו אבן עזובה שאפשר לשבת עליה. כששב ויצא לרחוב כבר לא נשאר שם אף אחד מהסקרנים. גווני האדום של השקיעה כבר האפירו, לפנסים שנדלקים עוד לא היה חושך ממש להאיר אותו, ודווקא החלונות שלא מעלים בהם אור, כמו החלון ההוא במלון נראים שחורים משחור. ואברם פלא התחיל לפסוע לעבר אולם החתונות. שבוע אחרי כן הגיעו שני שוטרים ומסרו לו הזמנה לבוא ולמסור עדות במשטרה.

"מתי זה קרה? ממש לפני החתונה? לא ראו עליך שום דבר", אמרה אשתו אחרי שיצאו, והוא כבר סיפר לה משהו.
"מה יש לראות?" הוא אמר.

"כשאני חושבת על זה החליפה שלך היתה באמת מקומטת", היא אמרה.
"יכול להיות" אמר.

"איך זה לא ספרת לי דבר כזה? כבר שבוע מאז", אמרה, והוא התחיל לחשוב מה לענות לה, ואז הוא אמר לה, "את יודעת? סמדר לא יודעת שום דבר על כל זה, ואולי מטוב שכך, לא משהו משמח במיוחד."
"למה לא? אחרי הכל הוא עומד למשפט, לא אתה, אתה רק העד, לא?", אמרה.

"כן, ודאי", הוא אמר, והוסיף, "מעניין אם היא באמת נהנית בירח הדבש שלה".

"מה זה נקרא? בירח דבש נהנים, לא? למה שלא תהנה?" היא אמרה.
"כן, ודאי", אמר.

"אתה משונה לפעמים, אתה יודע".
"באמת?" הוא אמר.

"באמת", היא אמרה.

אחר כך הוא נכנס לחדר של סמדר.

יום המשפט חל ביום השלישי לחופשת הפסח בבתי הספר, והוא השכים לקום, מוקדם יותר מאשר בימי ההוראה, וגם אז היה מקדים. יום קודם עוד ירד גשם, וגם בבוקר היה מעונן, והיה לו נעים להחזיק את המטריה, משהו להאחז בו אפשר לחשוב. רגלי הלך ועל המדרכות משכימי פקידי המוסדות הלאומיים ומשרדי הממשלה, כולם עם תיקים יפים, ותמיד חשב "זאת ירושלים, איזה תיקים, גם ג'יימס בונדיים, ובפנים בסך הכל סנדוויצ'ים!". כשהגיע אל מגרש הרוסים נבקעה חומת העננים הכבדה, חתיכות שמיים הופיעו, וענן אחד קטן ירד לכיוון הרחבה שמול בנייני בתי המשפט הכבדים, ואפשר לחשוב שיש לו איזה עניין שם, וככל שהנמיך וירד איבד את צורת הענן היפה שלו ונהיה סתם גוש ערפל וגם זה הלך והתפזר ונמוג. "איזה משפט? פלילי או אזרחי?" שאל אותו אחד שהגיע תיכף אחריו, והוא לא הסתפק במראה הדלתות הכבדות הסגורות אלא גם ניסה לפתוח אותן.

"סליחה? אני לא מומחה, פעם ראשונה שאני כאן, תקיפת שוטר, מה זה בדיוק?" אמר.

"פלילי, ועוד איזה!" אמר ההוא, וגם סקר אותו מלמעלה למטה, ומיד בתמהון שהיתה בו גם הערכה, "אתה? באמת? אתה לא נראה".

"או לא, אני לא יודע איך לומר, אני רק עד, כן, לתת עדות, רק זה, כלומר..." וכאן נעצר, וברור שהתחיל להסתבך, ואז אמר, "ואתה...?"

"אני שומע חופשי, חובב", אמר ההוא, "בא פעמיים בשבוע, אפשר להגיד חובב מקצוען, מכיר את כולם, גם שופטים, גם עורכידינים, גם העבריינים מכירים אותי, חוזרים כל הזמן, כן, תאמין לי, אני מבין בעסק הזה של המשפטים. לפעמים אני נשאר עד אחרי הצהריים, הנה, מביא גם סנדוויצ'ים", פתח לפניו את הקופסא שבתיק הישן שלו, אלומיניום, ולפני שסגר את הקופסא גם רחרח בה, "איזה ריח! טוב,הה? גם זה אני מבין, מקצוען, דגים מעושנים. אם תרצה תבוא איתי לשוק, גם שם מכירים אותי, או!"

"הדגים המעושנים...?" כמעט אמר, אברם פלא זאת אומרת, ואמר רק, "אני מבין, יפה מאוד, רק תסלח לי, אני..." והוא הסתלק ופנה אל המבנים הארוכים שבצד השני של המגרש, אלה עם החלונות עם סורגי הברזל הכבדים, ומאחוריהם חדרי המעצר, והוא שאל את עצמו אם בהם נכלאו

בין השאר גם הנידונים למוות מתקופת המנדט, ובכל מקרה חדרי הגרדום הם בכלל באזור אחר של המגרש, במורד המזרחי שלו. אחר כך נפתחו הדלתות והמסדרונות הצרים התמלאו אדם, שוטרים ואסירים באזיקים ובלי אזיקים ועורכי דין בגלימות, ועוד אחרים שלא יכולת לדעת על פי הלבוש שלהם מי הם ומה הם. פלא הלך נסחף עד שפגש שמש והראה לו את מכתב הזימון שלו, והשמש הצביע על דלת אחת, דומה לאחרות, בשיפולי המסדרון, וגם אמר משהו כמו, "בשקט, כבר התחילו".

"המשפט שלי?" אמר, ככה יצא לו, וגם נופף במכתב, "כתוב בשעה..."
"קודם הפקודות מעצר, אחר כך המשפטים", אמר השמש.

ובפנים אולם קטן ואנשים יושבים צפופים על ספסלים שחוקים בצבע חום דהוי ומקולף, והוא חיפש כמובן את ראשו של יצחק כהן, נהג המונית שלו, ולא ראה, אולי מפני שיחד עם זה גם חיפש לעצמו מקום ישיבה, עד שמצא אחד והתיישב ונהיה אחד מהקהל, ויחד עם כולם פנה והביט גם הוא אל הדוכן הגבוה, והשופט יושב שם, מעלעל באיזה דפים, ולפניו על דוכן נמוך יותר עומד מישהו, והוא לא יצחק כהן. והשופט מרים למחצה את פניו, רק למחצה כי הוא ממשיך ומעלעל בדפים, ופניו ארוכים ומעונים למראה כמו של חולה אולקוס ואולי זו סתם צרבת קשה, והוא פונה אל הנאשם, רק למחצה כי החצי השני פונה אל החלון, ויש שם אור של שמיים כחולים ואולי הם מרפאים כאבים, והוא אומר לנאשם, וברור שזה לא יכול להיות מישהו אחר.

"ובכן, כמו ששמעת, מבקשים כאן הארכת מעצר, מדובר בהריגה, אמנם לא ברף הגבוה ובכל זאת... יש לך מה לומר? אני מבין שאין לך עורך דין", אמר השופט.

"לא, שום דבר", אמר ההוא.

"מה לא, שום דבר?" אמר השופט.

"הכל, שום דבר. מודה, מודה, מודה", הוא אמר, המועמד להארכת מעצר, כמו מפצח גרעינים מנוסה שיורק את הקליפות כלאחר יד, כמי שאומר, "בסדר, בסדר, בסדר", שרק ייגמר העניין.

"אני לא שאלתי אם אתה מודה, אנחנו עוד לא במשפט, אני שאלתי בעניין הארכת המעצר", אמר השופט.

"גם כן", אמר הנאשם.

"סליחה?" אומר השופט.

"מודה, מעצר", אומר הנאשם, ומיד מתקן, "מה שאתם רוצים".

"אין לך עורך דין?" שואל השופט.

"אין? מאיפה? לא צריך, מה שאתם רוצים", הוא אומר.

השופט מסמן למישהו, אולי מהתביעה, הם מתלחשים. השכן לוחש לפלא, משהו בעניין מינוי עורך דין ושוב ריח הדגים המעושנים, ופלא מזהה אותו מיד, ובתוך כך שוטר ניגש אל הנאשם, אוחז בזרועו, ההוא אומר, "תודה רבה", והם יוצאים.

"אני לא מאמין, לא מבין. בקלות כזאת...?" לוחש פלא אל השכן, לא יכול להתאפק.

"בטח", עונה לו השכן, "אני תיכף הבנתי, מכיר אותם, מחפשים להיכנס לבית הסוהר, דירה בחינם וגם אוכל ואין מס הכנסה".

"כן, ודאי", אומר פלא, והוא מסתכל סביבו, מחפש מקום אחר לעבור אליו, ובינתיים הוא כבר עומד שם מול דוכן השופט, קצת בצד, יצחק כהן, גבוה, חיוור מאוד ובגלל זה אולי נראות הגבות שחורות יותר משחור, מתפרצות לברוח לעברים.

והשופט כבר קורא את כתב האשמה, שכולל גם את התקיפה של אברהם פלא, והעיקר תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו.

"מודה או לא מודה?" שואל השופט.

"סליחה, אדוני השופט, השאלה הזאת, ככה אי אפשר לענות..." אומר יצחק כהן, הוא לבדו, גם לו אין עורך דין.

"אני חוזר ושואל, מודה או לא מודה?" אומר השופט.

"כן... לא... ככה באמת אי אפשר. נכון שהחזקתי ביד של ההוא, האדון, אבל זה מפני שרציתי את השכר שלי, מה שמגיע לי. אולי לא הגיע שלוש ועשרה, יצא לי, שד כזה, אבל הגיע יותר מהשתיים שהוא נתן, בטח יותר מהלירה ועשרה, איך שבלבל לי את המוח קודם, ואיך שהוא נתן, שם על הכסא ויצא, ככה, בלי מילה, גם זה אלימות, הייתי מוכרח לצאת אחריו שלא יברח לי, אז בשביל זה לקרוא משטרה?"

"אני עדיין שואל, מודה או לא מודה?"

"עוד רגע, אדוני השופט. בעניין התקיפה של השוטר, זה היה בסוף, התוצאה. רק בא, השוטר, תיסף תפש לי את היד. ביקשתי, אתה תוריד – אני אוריד. אני לא פושע, בחיים לא היה לי גם עבירת תנועה משהו רציני,

לא רגיל עם שוטרים, לא יכול לסבול כוח עלי. והוא לא הוריד, משך. נכון, תפקיד שלו, כל הכבוד, ואני... לא יודע מה ואיך, היד שלי מתעקשת ומושכת נגדו, אוטומטי, כאילו מתי שמסובבת את ההגה בסיבוב, ואז הכל מתעקש מעצמו, ונופל, ונהרס, וכולנו על המדרכה, לא יודע איך נהרס הכל פתאום", ואז הקול שלו נהיה קול של ילד, "איך נהיה ככה פתאום, הה? אתה יודע איך, אדוני השופט?"

השופט מסתכל בו, לא עונה, מסתכל לחלון, אולי האולקוס, ואז הוא אומר, "אני שואל כאן את השאלות, אתה צריך לענות, מודה או לא מודה". "הלא אמרתי לו, כבודו השופט, איך? זאת שאלה כמו סכין, צריך לענות חי או מת, והלא יש גם עוד משהו, לא? יש חולה או פצוע, לא?" אומר יצחק כהן ופלא שזוכר את זה אחר כך זוכר גם את קול היבבה הרך שלו שם על המדרכה כשאזקן אותו, ועכשיו הוא גם הביט סביבו וגם אל החלון, אולי משום שגם השופט הביט לשם, מחפש מרפא לכאבי האולקוס שלו, וכשלא היה מענה משום מקום הוא הרכין את ראשו ואמר, "כן, מודה, בטח, מודה" ומיד, בלי להרים את ראשו אמר, "לא, לא מודה".

השוטר נקרא להעיד, גם אברהם פלא נקרא להעיד, ואז קרא השופט את פסק הדין, אשם, ודאי, ומאחר שלא היו לנאשם הרשעות קודמות, גם לא היתה כאן כוונה תחילה, ולפי כל הסימנים הוא מצטער על מה שעשה, הרי הוא מקל וגוזר עליו שבועיים מאסר בלבד, וגם חודש מאסר על תנאי שייזהר ולא ייסחף שוב.

"שמעת? הבנת?" שאל השופט.

"כן", אמר יצחק כהן, ופנה בבת אחת אחורה לעבר פלא, כמו באבחת סכין מצא אותו והביט בו בעיניים שרופות, והגבות, הן התכווצו רגע, ומיד נפרשו הקצוות שלהן לצדדים, כמו כנפי ציפור שנורתה באוויר הן נפרשו, שואלות מאין יבוא עזרן, ומיד הן מתרפות ונופלות ארצה, ושני שוטרים כבר אספו את יצחק כהן ויצאו איתו, ומיד אחריו יצאו שלושה גברים ואישה אחת, גבוהה, והיה ברור לפלא שהיא אשתו של יצחק כהן, והוא גם לא העיף בה מבט אחד, והיא היתה "כמו תפוחים גדולים", אמר לעצמו אחר כך פלא, ככה יצא לו, ואף פעם בחייו לא חשב במלים כאלה על אישה איזושהי.

ובאותו ערב, אשתו כבר הדליקה את האורות ואת הרדיו, בקול רם כרגיל, בעיות שמיעה, וגם המשיכה והסתובבה, קשה לדעת בשביל מה, מזיזה

משהו משם לכאן ואחר כך מכאן לשם, פה מלכלכת, שם מנקה, את זה פותחת ואת ההוא סוגרת, "כמו זכוב", אמר פעם בנוכחותה, והיא אמרה, "אני לא רואה שום זכוב", ולא פעם אמרה על עצמה, "אני אישה פשוטה" וידה היתה נשלחת אל בטנה, שהתמלאה רק פעם אחת. נכנס ולא הדליק חשמל, ובחושך הכל נראה נקי ומסודר וקר, והיה שם אור צהבהב עכור מהחלון והוא דווקא הכניס כאילו קצת חום. אז הוא ניגש ועמד בחלון.

וגם שם בזמן הקטטה ברחוב עמד גבר בחלון הגבוה והצר של המלון ואכל חתיכת עוף, ומעניין אם זו היתה כנף של עוף או פולקהל'ה, "מעניין מאוד...!" אמר בקול, יצא לו וזה קרה לו יותר ויותר, ואת הגבר ההוא חיבקה מאחור אישה צעירה והכתפיים שלה ערומות ולא ברור אם רק הכתפיים, היא חבקה והוא המשיך ואכל, אלא מה, יכול להרשות לעצמו, "וגם זה מעניין מאוד...!" אמר בקול, והוא גם חייך, החצי חיוך העקום שלו, רק צד אחד של הפה מחייך וכמו מלגלג לצד השני שלא מחייך, ומישהו יכול לחשוב שהוא בכלל מתגעגע לשעה ההיא ברחוב, גם להתאבקות ולהתפלשות על המדרכה, משהו שהיה בו טעם של חיים אמיתיים, ומה זה חיים אמיתיים אם לא כאלה שיש בהם גם אלימות וכאב. מיד אמר בקול, "שטויות!" והרי העיקר בכך שהערב ההוא היה בעצם הערב האחרון שלו עם סמדר, הבת שלו, היחידה, הילדה של אבא שלה, וכבר למחרת נסעה לכמה ימים של ירח דבש, ואחר כך נעלמה לקנדה עם בעלה האסיסטנט המבריק באוניברסיטה, ואליה הוא מתגעגע. ושוב אמר בקול, יצא לו, "בעצם..." ושוב "בעצם..." ושוב, ובעצם לא התגעגע אליה מאז שנסעה, גם לא חשב עליה, וגם לפני כן מצא את עצמו מסתכל בה ושומע אותה ושואל את עצמו, מי זו בעצם? ואם כך למי התגעגע מאז הערב ההוא? למה התגעגע? ומי אמר שצריך להתגעגע? מין דברה כזאת, הדברה האחת עשרה, "תתגעגע!"? ומיטת הנעורים עמדה בחדר החשוך ריקה וקרה. ואיך אפשר לא לשאול פתאום, "מעניין איזו מיטה יש לו שם בבית סוהר" ותיכף גם אמר או שנדמה לו שאמר "שבועיים זה בסך הכל שבועיים, עוברים מהר, רק לחשוב על כמה מהר עוברים חיים שלמים".

והשבועיים באמת עברו עליו מהר, על אברם פלא זאת אומרת. שובלים של אביב עוד נשארו, עם ריחות רעננים עדיין של עצי האורן והפלפל, ומדי פעם הגיח אליו מתוך איזו חצר, נאחז בו, מאחוריו לרוב, ריח חריף וגס וגאה של שיח יערת הדבש, והנה כבר קיץ במכה ראשונה של שרב כבד,

ודאי, שיידעו מי בעל הבית עכשיו. ופלא כבר ידע איפה תחנת המוניות של יצחק כהן, ובסוף השבוע הראשון של המאסר, של יצחק כהן כמובן, כבר עבר במדרכה שממול, בשקט עבר, כלאחר יד, ואפילו לא הביט אל המוניות החונות שם וגם לא אל החנות הקטנה שמשמשת כמשרד, ושם יושבים ועומדים כמה נהגים, ויצחק כהן לא ביניהם, זה בטוח.

אחר כך, עוד שבוע עבר, תמו ונשלמו ימי המאסר, ואז יום עבר ועוד יום ופלא לא חזר אל הרחוב הקטן של התחנה. איכשהו נמצאו לו דווקא עניינים לסדר במרכז העיר, והוא הגיע לשם, קרוב מאוד, גם לרחוב יפו וגם לרחוב בן יהודה, ואל הרחוב הקטן של התחנה לא נכנס. בשביל מה, ובכלל סוף שנת הלימודים, ויש הרבה עבודה ושיבות, ומה אם נדמה שהשעות נעשות ריקות יותר ויותר, כאילו יש איזה חור שהכל מתרוקן לתוכו.

עד שמצא את עצמו והוא עומד על המדרכה מול התחנה, ויצחק כהן עומד שם בין חרטום של מכונית אחת לאחורי מכונית אחרת, מדבר עם מישהו, והוא גבוה, מוצק, קווי פנים ברורים, גבות כבדות, ולמרות הקיץ לבוש במגוהצים, ובקיצור זה היה הוא וגם לא הוא, העמידה שונה, כאילו באיזו זווית, ולמרות שהיא זווית קלה היא משנה הכל, מין עמידה של מגדל פיזה, כמו שחשב אחר כך. וכמו שקרה לאברם פלא בשבוע הראשון למאסר שאיזה ענף של שיח הזדקק מתוך גדר נוי והצליף קלות בכתפו, כך קרה עכשיו ליצחק כהן עם המבטים של אברם פלא והוא פנה לעברו בבת אחת כאילו מישהו נגע בכתפו מאחוריו.

"אתה", אמר כהן.

"אני שמח", אמר פלא, וגם התקרב.

"שמח?" אמר כהן.

"יצאת, זהו, הכל נגמר", אמר פלא, ואז הוסיף ואמר, "לא?" ואחר כך חשב שאולי זה מה שקלקל.

"כן", אמר כהן. ופלא שמע שם גם סימן שאלה, כאילו אמר, "כן?"

"אתה מתכוון למאסר על תנאי?" אמר פלא.

וכהן לא אמר כלום רק עשה צעד ואולי שניים קדימה, לעבר פלא, והיה שם משהו מוזר, הרגליים נעו קדימה והראש נטה אחורה, זה מה שפלא ראה, כאילו הוא מנסה לעצור, וזה אמור לכאורה להרגיע את פלא.

"אני מתכוון ל... התחיל פלא, "אחרי הכל עונש על תנאי הוא לא עונש הוא רק... זה תלוי בכך ואין שום סיבה ש... וגם זה רק לתקופה קצובה,

כלומר...." והיתה איזו בהלה בקול שלו, כן, דווקא בגלל איך שהוא היטה את הראש לאחור, יצחק כהן, הרי ההטיה הזאת יכולה להיות גם תנועת הכנה ל"ראסייה", מכת הראש הקטלנית, שהנה, הנה תנחת על הפנים שלו, שלא לומר על הפרצוף שלו.

"תלך מפה, טוב?" אמר כהן בשקט, וזה נשמע לפלא כאילו אמר, "תעזף לי מהעיניים!" והגבות השחורות הכמעט כחולות של כהן נלחצו זו אל זו כאילו היו ידיים שלופות את הראש, עוצרות אותו שלא יתפרץ קדימה.

והוא לא זו, פלא. והנהגים בפתח המשרד כבר הריחו כנראה משהו, ואחד מהם, נמוך ועגול, ניגש אל כהן, אחז בזרועו ואמר לו, "יש לך נסיעה", והיה ברור שיש לו חברים ליצחק זה שישב בבית סוהר והם נזעקים לחלץ אותו מסכנה, ואפילו זה לחלץ אותו מעצמו, וההוא המשיך, "נסיעה טובה, הדוקטור, רוצה רק אותך", ובימים ובעיקר בלילות הבאים חשב פלא הרבה על הדוקטור הזה שרוצה דווקא אותו, את יצחק כהן, וגם עליו חשב, על יצחק כהן, שיש מי שרוצה רק אותו.

ובאותו רגע חשב על משהו אחר, מה כל-כך הסעיר אותו, את יצחק כהן, אחרי הכל אמר לו דברים טובים, מרגיעים, לא? על תנאי, זה הכל.

יצחק כהן כבר יצא עם המונית שלו, ופלא פנה גם הוא ללכת, לאט, אחרי הכל לא עשה שום רע, להיפך, ניסה להקל בעניין, להרגיע. "שיהיה!" אמר בקול לעצמו, גם נעצר וניער במכות קטנות את מכנסיו שהתלכלכו משום מה, שוב פנה ללכת ונעצר ואמר לנהגים שעוד עמדו שם על המדרכה, "אתם לא מכירים את כל הסיפור, ועכשיו ודאי שלא היתה לי שום כוונה רעה, אני בסך הכל..." ובינתיים הגיעה לשם עוד מונית, והנהג שלה יצא ובלי להסס אמר לאחרים, "זה לא זה ש...?" ומיד אמרו לו, "זה! זה!" ואחר כך שאל את עצמו פלא, איך הוא ידע והרי אף פעם לא נפגשו? והחדש ניגש אליו ואמר לו, "זה אתה שסיבנת אותו, הה? דחפת לו את השיפוד טוב-טוב מאחורנית, הה?" ופלא אמר, "סליחה, אבל אני לא מבין". ומישהו כבר אמר, "דופק ולא מבין", וכבר צחקו, ואברם פלא פנה מהם כולם וכשכבר הגיע כמעט אל הרחוב הראשי הדביק אותו נהג אחד, גבוה ודק, שעמד קודם בצד, השפתיים שלו עבות והעיניים שלו בוערות, ואמר לו בקול רך, "סליחה, אדוני, הוא, יצחק כהן, אני אוהב אותו. מאז יצא מבית סוהר נהיה משהו אחר, כאילו נשרף, כאילו נסדק. נהיה משונה, שותק. זה הכבוד שלו, וגם החובות על האוטו..." וזהו, הלך. ופלא הסתלק,

ובראש ניקר לו, שהנה עוד אחד אוהב אותו, את יצחק כהן, ובאיזו אלימות תפס אז את הכתף שלו, וברור שאין לו מה להתקרב אל תחנת המוניות הזאת.

והנה גם החופש הגדול, הימים התארכו ונעשו ריקים יותר ויותר. ניסה לחזור אל עבודת הדוקטורט שלו, ומשהו שם נראה לו זקוק עדיין להבהרה וברור שצריך להרפות, אז החל לטייל הרבה רגלי, בעיקר לקראת ערב, עוזר להרפיה וגם למחשבה, לא כמו בעבר שאהב לטייל אל מחוץ לעיר אלא אל מרכז העיר, וכך יצא להתקרב מדי פעם אל הרחוב הקטן שבין הרחובות יפו ובן יהודה, לא בכוונה תחילה אלא פשוט משום שהוא היה שם, הרחוב הקטן ההוא, ותמיד עצר בזמן, וגם אמר לעצמו, ואולי אפילו בקול, "מה פתאום? השתגעתי? בשביל מה? לדבר איתו על מה שקרה? דיון תיאורטי בנושא עונש על תנאי? בדיחה! ואולי לשאול אותו על אותו דוקטור, שרוצה רק אותו כנהג לנסיעות שלו?" או אז התחיל לטייל הרחק משם, והרחוב הקטן ההוא עם תחנת המוניות שלו נהיה מין מרכז, שעיקרו בכך שצריך להתרחק ממנו.

מן התחנה אפשר לה להתרחק, אבל הרי מדובר במוניות, והן נוסעות בכל העיר, נדמה שהעיר מלאה מוניות שחורות, ואיך מתרחקים מהן. וכבר העריב, ומונית נעצרה על ידו, שחורה כמובן, ופלא זיהה אותו מיד, גבוה ודק, זה שעמד אז בצד, השפתיים שלו עבות ורכות והעיניים בווערות.

"סליחה, אדוני, אדון פלא, נכון? רק לספר לך, הוא, יצחק, יצחק כהן, הוא תקף נוסע, הוריד עליו ראסייה, יש משפט", אמר לו מתוך המונית שלו.

"איך זה קרה?" אמר-נזעק פלא.

"לא רצה לשלם, הנוסע, פושע כזה קטן, מכירים אותו בתחנה, לא לוקחים אותו", הוא אמר.

"ולמה הוא לקח? יצחק כהן, זאת אומרת..."

"שאלו אותו, גם אני, אומר 'אני נהג מונית, זאת העבודה שלי'..."

"בכל זאת..." אמר פלא.

"תשאל אותי, אני אגיד לך משהו אחר", הוא אמר, עם השפתיים הרכות והעיניים הבווערות.

לקח לפלא רגע, והוא שאל, "מה אתה חושב?"

“אני חושב... ככה, לקח”, אמר, והכניס הילוך אבל לא זז, רק הביט בפלא.

“מה...?” אמר פלא.

וההוא הניע ונסע.

פלא החליט לא ללכת למשפט, ובלילה עקצו אותו יתושים, והוא ישן רע, ועל הבוקר הלך לשם. השופט היה אותו שופט, אותם פנים מעונים, ובקיץ הוא נשזף, ודאי בילה ליד חוף רחצה, ופרצופו נראה מוזר בתערוכת הזו של חריצי ייסורים מכוסים בשכבה של בריות שחומה. הוא עצמו קרא את כתב האשמה, גם את הנסיבות המקלות, עד ששאל, “מודה או לא מודה?”

“מודה”, אמר יצחק כהן, ככה כאילו שום דבר.

את גזר הדין קרא השופט גם כן ככה, כאילו שום דבר, חודש מאסר על העוון הנוכחי בתוספת חודש על הפרת המאסר על תנאי, וביחד שני חדשי מאסר, וגם חודשיים מאסר על תנאי. כאן כמו הזדעק יצחק כהן.

“מודה, אדוני השופט, לא עושה שום בעיות, שיהיה המאסר, שיהיה, אבל המאסר על תנאי, אבקש, זה לא! עושה משהו לא טוב – יתנו עונש, יתנו יותר, וזהו, די, אבל לא ככה, על תנאי, לא נגמר, אבן מעלי כל הזמן, בלוק. לא יכול לסבול... כאילו... כאילו מאיימים עלי, גם צוחקים, נה, נראה אותך, נה!...”

והשופט כבר נכנס לעניין, “פסק הדין ניתן ותוכל רק לערער עליו בפני בית דין גבוה יותר”, והוא כבר עלעל בניירות של המשפט הבא, אבל מיד כמו התרכך ואמר, “המאסר על תנאי לא בא נגדך אלא להיפך, לטובתך, לשמור עליך, להרתיע אותך, שלא תחזור על מה שפשעת...”

“איך, אדוני השופט? הלא אני, הלא אולי דווקא...”

והשופט לא שמע והמשיך, “והלא העל תנאי תלוי מעלינו כל חיינו בכל דבר, לא רק בעולם החוק, האולקוס שלי, למשל, והרי לא פעם מתחשק לי דווקא, הבוקר, למשל...” והוא חיך, בעצם רק התחיל, ואז תקף אותו הכאב ופניו התעוו, ויצא משהו משונה, חיוך עם העווית כאב יחד, והוא כבר נופף בידו לשוטר שעל ידו לסמן שזהו, העניין נגמר. וכאן קפץ אברם פלא ממקומו.

“אבל, אדוני השופט, הדברים לא דומים, אצלך כאב קצר וכאן אדם שנכנס לבית סוהר לחודשיים, ואם הוא כל כך מבקש ומוכן לשלם במאסר ממש הרי...”

"מי אתה? " שאל השופט.

"אני...?"

"אתה, יש לך קשר למשפט?"

"כן, ודאי, כלומר לא בדיוק, אני רק... כן, בתור אזרח, כלומר בתור אדם, בתור... " ולא היו לו מלים, רק בושה, וכולם הסתכלו בו, ויצחק כהן לא הסתכל בו, כאילו לא היה קיים.

תיכף כבר פינו את יצחק, ואחריו אשתו, גבוהה וגדולה ועדיין "כמו תפוחים גדולים", כמו שחשב עליה בפעם הראשונה ולא ידע למה, ויצחק ביקש משהו מהשוטר שליווה אותו, ההוא הסכים מן הסתם, ויצחק עצר ליד אשתו, ואמר לה, "מה...?" וכנראה הבין שהיא רוצה לומר לו משהו.

"שני חדשים", אמרה.

"כן", אמר.

"הרבה", אמרה.

והוא הביט בה רגע בשתיקה ואז אמר לה, לא בקול ולא בשקט, "את יודעת מה אני אעשה לך אם... את יודעת".

"יהיה בסדר", היא אמרה, "הכל", ותיכף שוב, שקט יותר, "הכל".

ופלא ידע שיש הרבה תשוקה בין השניים האלה, ואולי גם היה משהו קשה. וכל הזמן ההוא, במסדרון, יצחק לא הביט גם פעם אחת בפלא, והוא זכר את זה אחר כך, וזה אומר ששום סכנה לא נשקפת לו ממנו, ובכלל הוא יושב בבית סוהר, אבל יש מוניות, יש מוניות שחורות בירושלים, והוא זכר את חבורת הנהגים שהקיפה אותו אז, והמוניות לא עומדות כל הזמן בתחנה אלא הן נוסעות, ולא פעם חשב שהיה רוצה לעצור אחת מהן, ולשאול את הנהג, מי הוא ומה הוא אותו דוקטור שרוצה רק את יצחק כהן, למה בעצם, ומה הוא עושה עכשיו כשהנהג החביב עליו כל כך יושב בכלא.

שני חדשי המאסר של יצחק כהן חפפו כמעט את שני חדשי החופש הגדול של אברם פלא, ויצא איכשהו שביטל את ההשתתפות שלו בכנס אחד וגם את ההרצאות שאמור היה להעביר בקורס ההוא. מה עשה? בשעות היום רבץ בבית ולקראת ערב, עם הרוח הקלה, יצא לטייל. כעבור חודש ומשהו צלצל לתחנת המוניות השיג בתואנת שווא את כתובת ביתו של יצחק כהן, הלך למקור ברוך הישנה, ומן הרחוב ראה אותה עומדת בחלון, לחייה בולטות, והן לוחכות באור אחר הצהריים, והן עסיסיות

וחיות למראה, רוויות ועדיין צמאות, ועיניה מסתכלות אל האוויר והוא בשל וצהוב ומתחיל להאדים, ובצידה, מאחוריה, ילד עומד מתרפק על הירך שלה, והיא מניחה כף יד גדולה עם אצבעות פשוקות על הראש שלו, ואצבע אחת שלה, הזרת כנראה, משתרבת ותקועה בתוך האוזן שלו, כאילו היא מבקשת להיכנס לתוך הילד הזה, הבן שלה ושל יצחק כהן מן הסתם. ואברם פלא לא יכול היה שלא לזכור את הגבר ההוא עם כנף העוף ואולי היתה זו פולקאלע ואת האישה הצעירה שמאחוריו, חצי ערומה ואולי יותר.

ואשתו שלו כבר ישנה כשנכנס למיטה. קרא עד שכיבה ולא נרדם. רוח קלה נכנסה בחלון הפתוח, והיו שם גם ריחות עצי פלפל ואורן, והנה גם הריח החרیف, הלוחב והעסיסי של היסמין, שריד של האביב שמתעקש להמשיך ולתת את הריח שלו. או אז נשמעה הצעקה, והיא התחילה בלחישה והלכה וגברה ונהייתה זעקה כבדה ועבה.

"הההה! ההההה! ההההה!" היא צעקה, אשתו, מתוך שנתה. לבו דפק בפראות. פנה אליה, ובאור החיזור שבא מן החלון הפתוח ראה איך פניה המבוהלים שבים ונרגעים, ושוב הנשימה השקטה שלה כאילו כלום לא קרה. מה צועק מתוכה בפתד נורא כזה? צעקה כך גם בלילות אחרים והוא ישן ולא שמע?